

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek (przewodniczący)

SSN Marek Dobrowolski (sprawozdawca)

Ławnik SN Jarosław Gałkiewicz

Protokolant Karolina Majewska

w sprawie obwinionej sędzi Sądu Rejonowego [...] w W. X. Y., po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej w dniu 7 maja 2025 r. odwołania Ministra Sprawiedliwości od wyroku Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w W. z dnia 5 czerwca 2023 r., sygn. akt [...]

I. przyjmując, iż przypisany obwinionej czyn wyczerpuje znamiona wykroczenia z art. 96 § 3 k.w. i eliminując z jego opisu sformułowanie „czym uchybiła godności sprawowanego urzędu” oraz ustalenie, że stanowi on przypadek mniejszej wagi, uchyla zaskarżony wyrok i na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.s.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w. postępowanie dyscyplinarne wobec obwinionej umarza;

II. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Sędzia Sądu Rejonowego [...] w W. X. Y. została obwiniona o to, że: w dniu 5 lutego 2020 r., to jest 7 dni od daty otrzymania wezwania dostarczonego na adres zamieszkania, będąc właścicielem pojazdu marki V. o numerach rejestracyjnych [...] wbrew obowiązкови nie wskazała na żądanie uprawnionego organu, tj. Straży Miejskiej [...] komu powierzyła pojazd do kierowania lub używania w dniu 11 stycznia 2020 r. około godz. 17.17, tj. popełnienia wykroczenia z art. 96 § 3 kodeksu wykroczeń w zw. z art. 78 ust. 4 i 5 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym, czym uchybiła godności sprawowanego urzędu to jest popełnienia przewinienia dyscyplinarnego z art. 107 § 1 pkt 5 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej powoływana jako: u.s.p.).

Orzeczeniem z dnia 5 czerwca 2023 r., sygn. akt [...], Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w W.:

1. obwinioną X. Y. uznał za winną popełnienia zarzuczonego jej przewinienia dyscyplinarnego z art. 107 § 1 pkt 5 u.s.p., przy czym ustalił, że stanowi on przypadek mniejszej wagi i na podstawie art. 109 § 5 u.s.p. odstąpił od wymierzenia kary;

2. na podstawie art. 109 a § 2 u.s.p. odstąpił od podania wyroku do wiadomości publicznej;

3. na podstawie art. 133 u.s.p. ustalił, że koszty postępowania dyscyplinarnego ponosi Skarb Państwa.

Odwołanie od powyższego rozstrzygnięcia wniósł Minister Sprawiedliwości, który zaskarżył je w całości na korzyść obwinionej, podnosząc obrazę przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego obwinionej, tj.:

- art. 107 § 1 pkt 5 u.s.p. przez jego bezzasadne zastosowanie;

- art. 81 § 1 u.s.p. przez jego błędną wykładnię, co skutkowało wadliwym uznaniem, że przypisany czyn stanowi przewinienie dyscyplinarne z art. 107 § 1 pkt 5 u.s.p. będąc wypadkiem mniejszej wagi i w konsekwencji odstąpieniem od wymierzenia kary na podstawie art. 109 § 5 u.s.p., podczas gdy jako podstawa odpowiedzialności obwinionej zastosowanie winien znaleźć wyłącznie art. 96 § 3 k.w.;

- obrazę art. 45 § 1 k.w. przez jego niezastosowanie.

Formułując powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania dyscyplinarnego na podstawie art. 45 § 1 k.w. z powodu przedawnienia karalności przypisanego wykroczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zaskarżone orzeczenie należało uchylić, a postępowanie dyscyplinarne prowadzone przeciwko obwinionej sędzi umorzyć z uwagi na zaistnienie negatywnej przesłanki procesowej określonej w **art. 5 § 1 pkt 4 k.p.s.w.**, która stanowi bezwzględną przeszkodę procesową, uniemożliwiającą dalszy tok procesu. Trafnie bowiem podniesiono w wywiedzionym odwołaniu, iż zarzucany obwinionej czyn wyczerpuje znamiona wykroczenia z art. 96 § 3 k.w., ulegając przedawnieniu na zasadach określonych w art. 45 § 1 k.w.

Zgodnie z art. 81 § 1 - 4 u.s.p. za wykroczenia sędzia może odpowiadać tylko dyscyplinarnie. Sędzia może wyrazić zgodę na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej za wykroczenie, o którym mowa w rozdziale XI ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń, a wyrażenie wspomnianej zgody następuje w drodze przyjęcia przez sędziego mandatu karnego albo uiszczenia grzywny, w przypadku ukarania mandatem karnym zaocznym, o którym mowa w art. 98 § 1 pkt 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Wyrażenie przez sędziego zgody na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej w powyższym trybie wyłącza odpowiedzialność dyscyplinarną.

W rezultacie wykładni art. 81 § 1 u.s.p. w judykaturze sformułowano trzy odmienne poglądy prawne odnoszące się do odpowiedzialności sędziego za wykroczenia. Według pierwszego ze stanowisk, popełnione przez sędziego wykroczenie nie musi być przewinieniem dyscyplinarnym, aby ponosił on za nie odpowiedzialność (zob. W. Kozielewicz, *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy*, Warszawa 2017, Lex/el. 2020; M. Laskowski, *Uchybienie godności urzędu sędziego jako podstawa odpowiedzialności dyscyplinarnej*, Warszawa 2019, Lex/el. 2020). Zgodnie z drugim prezentowanym w tej materii poglądem, sędzia odpowiada za wykroczenia tylko

wówczas, jeśli konkretny czyn stanowiący wykroczenie może być jednocześnie uznany za przewinienie dyscyplinarne, tj. uchybienie godności urzędu (zob. J. Gudowski [red.], Komentarz do ustawy - *Prawo o ustroju sądów powszechnych*, [w:] *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa. Komentarz*, wyd. II, Warszawa 2009, Lex/el. teza 2 do art. 81). W doktrynie istnieje nadto takie zapatrywanie, że każde wykroczenie stanowi zarazem uchybienie godności urzędu i tym samym skutkuje odpowiedzialnością dyscyplinarną (zob. B. Godlewska-Michalak [w:] A. Górski red., *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz*, Warszawa 2013, Lex/el. 2020, teza 4 do art. 81).

Sąd Najwyższy aprobuje pierwsze ze stanowisk, przyjmując, iż sędzia odpowiada na drodze dyscyplinarnej za wykroczenia niezależnie od tego czy stanowią one delikty dyscyplinarne (uchybienie godności urzędu). Zarówno bowiem wykładnia językowa, jak i systemowa oraz funkcjonalna powołanego przepisu, nie dają jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, iż sędzia ponosi odpowiedzialność za wykroczenie jedynie wówczas, gdy stanowi ono przewinienie służbowe w postaci uchybienia godności urzędu. Z treści powołanej regulacji wynika jednoznacznie, iż sędzia ponosi odpowiedzialność za "wykroczenie", a nie za "wykroczenie naruszające godność urzędu sędziego" lub "wykroczenie stanowiące jednocześnie przewinienie dyscyplinarne". Ustawodawca nie ogranicza zatem zakresu odpowiedzialności sędziego tylko do tych wykroczeń, które stanowią jednocześnie przewinienie dyscyplinarne w postaci uchybienia godności urzędu sędziego, lecz wyraźnie wskazuje na odpowiedzialność sędziego za każde wykroczenie. Brak jest bowiem jakiegokolwiek regulacji wskazującej na to, że wykroczenie popełnione przez sędziego traci swój charakter oraz staje się przewinieniem służbowym i to pod warunkiem, że stanowi uchybienie godności urzędu sędziego.

W konsekwencji przyjąć należy, iż użyte w uprzednio powołanym przepisie sformułowanie "wykroczenie" jednoznacznie i celowo wskazuje na odrębność rodzajową wykroczenia i przewinienia dyscyplinarnego, ale także na dwie odrębne podstawy odpowiedzialności za te czyny zabronione. Zawarte natomiast w tym przepisie sformułowanie "odpowiada tylko dyscyplinarnie" należy interpretować w ten sposób, że za wykroczenia sędzia odpowiada tak, jak za przewinienia dyscyplinarne,

a więc przed takim samym organem orzekającym, w takim samym trybie postępowania i przy zastosowaniu tego samego katalogu kar dyscyplinarnych.

W odniesieniu do instytucji przedawnienia podkreśla się natomiast, iż „do czynów tych rozpoznawanych w trybie art. 81 § 1 u.s.p. stosować należy terminy przedawnień wynikające z Kodeksu wykroczeń i Kodeksu karnego skarbowego, a nie te, o których mowa w art. 108 u.s.p.”, a zatem „karalność czynu będącego przedmiotem postępowania dyscyplinarnego prowadzonego wyłącznie za wykroczenie przedawni się zgodnie z art. 45 § 1 k.w. oraz art. 51 § 1 i 2 k.k.s. z uwzględnieniem zasad przewidzianych w art. 44 § 2–4 i 6–7 k.k.s. (...). Jakkolwiek przepisy regulujące postępowanie dyscyplinarne nie zawierają odwołania do norm stanowionych przez Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, to jednak reguły wykładni systemowej nakazują uzupełnienie istniejącej luki poprzez odpowiednie zastosowanie art. 54 i 57 k.p.s.w. (zob. A. Roch, *Odpowiedzialność sędziego i prokuratora za wykroczenia*, Prok.i Pr. 2020, nr 9, s. 30-53). Wynikająca z art. 10 § 1 k.w. zasada odrębnego procedowania co do sprawy o wykroczenie uzasadnia jednocześnie wyeliminowanie w kumulatywnej kwalifikacji prawnej czynu kwalifikacji uchybienia godności urzędu.

Do wykroczenia zarzuconego obwinionej, a zatem rozpoznawanego w trybie art. 81 u.s.p., stosować należy tym samym terminy przedawnień wynikające z ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń, a nie te, o których mowa w art. 108 u.s.p., gdyż - jak wyjaśniono uprzednio - chodzi o odpowiedzialność za wykroczenie, a nie delikt dyscyplinarny. Karalność czynu będącego wyłącznie wykroczeniem przedawnia się natomiast - zgodnie z art. 45 § 1 k.w. - co do zasady, z upływem roku od czasu jego popełnienia. Jeżeli jednak w tym okresie wszczęte zostanie postępowanie w sprawie dotyczącej wykroczenia, karalność ustanie z upływem 2 lat od zakończenia tego okresu, a zatem łączny okres na załatwienie sprawy dotyczącej wykroczenia sędziego wynosi 3 lata. Sąd Najwyższy aprobuje przy tym pogląd, iż „brak jest przesłanek do odmiennego traktowania kwestii przedawnienia i zasad jego wydłużania w odniesieniu do tych samych czynów w zależności od statusu sprawcy – sędziów lub prokuratorów oraz osób niepełniących takiego stanowiska. Mogłoby to zostać ocenione jako naruszające przewidzianą w art. 32 Konstytucji

Rzeczypospolitej Polskiej zasadę równości” (zob. A. Roch, *Odpowiedzialność sędziego i prokuratora za wykroczenia*, Prok.i Pr. 2020, nr 9, s. 30-53).

Mając na uwadze, iż niniejszej sprawie obwiniona dopuściła się czynu będącego przedmiotem niniejszego postępowania w dniu 5 lutego 2020 r., natomiast postanowienie o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego wraz z postanowieniem o przedstawieniu zarzutów wydano w dniu 2 czerwca 2021 r. Wobec wstrzymania od dnia 31 marca 2020 r. biegu terminu przedawnienia na podstawie art. 15zzr ust. 6 dodanego do ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 i wobec uchylenia tego przepisu z dniem 16 maja 2020 r. przedawnienie karalności wykroczenia przesuwa się o liczbę dni wstrzymania biegu terminu przedawnienia (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 14 września 2020 r. I KZP 9/22). Uwzględniając powyższe, karalność wykroczenia popełnionego przez obwinioną ustała 22 marca 2023 r., a orzeczenie sądu meriti zapadło w dniu 5 czerwca 2023 r., wobec czego doszło zatem do przedawnienia karalności wykroczenia, które uniemożliwia dalsze procedowanie. Zgodnie bowiem z dyspozycją **art. 5 § 1 pkt 4 k.p.s.w.** nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy nastąpiło przedawnienie orzekania. Wskazać należy, iż treść powyższego przepisu jest jednoznaczna i bezwzględna, co skutkuje koniecznością jego stosowania niezależnie od powodów zaistnienia określonego w nim uchybienia oraz w każdym stadium procesu, w którym zaistnieje.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 133 u.s.p., obciążając nimi Skarb Państwa.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

[M. T.]

[r.g.]

Marek Dobrowolski Marek Siwek Jarosław Gałkiewicz